

PARTICIPAREA JUDEȚULUI GORJ LA REVOLUȚIA DE LA 1848

de PAUL BARBU

Revoluția de la 1848 din Țara Românească, Moldova și Transilvania constituie un eveniment de excepțională însemnătate istorică, care a reprezentat concretizarea ardentei năzuințe a națiunii române spre progres social, eliberare și unitate națională și a deschis un drum de transformări înnoitoare, care aveau să ducă la realizarea în deceniile următoare a României unitare și independente.

Județul Gorj, străvechi și minunat colț al pământului românesc, alături de celelalte districte ale patriei, și-a adus din plin contribuția la memorabilul eveniment, constituind o puternică forță revoluționară.

Revoluția de la 1848 din Țara Românească, de lansată la 9/21 iunie la Islaz, s-a extins cu o rapiditate uimitoare în întreaga Oltenie, ca și în restul țării. Pînă la sfîrșitul lunii iunie toate satele și orașele provinciei de la vest la Olt erau cuprinse de flăcările revoluției, mai ales că încă cu mult timp înainte se făcuse o intensă propagandă, prin răspîndirea în mase a exemplarelor programului revoluționar. Merită să amintim remarcă lui Aaron Florian, care, încă de la 12/24 iunie, îi scria din București lui George Barițiu: „Spiritele în general erau toate înfiăcărute și de la o margine a țării pînă la alta toți simțeau trebuința de o prefacere mare în toate. În toată întinderea țării circulau proclamații tipărite care cuprindeau puncturile noii constituții. Vasăzică toată țara era revoluționată”.

Pentru aplicarea programului revoluționar se impune, pe lîngă alte măsuri, numirea unor oameni devotați noului regim în fruntea județelor. În acest sens, încă de la 14/26 iunie, în timp ce guvernul de la Islaz se afla în Craiova, Departamentul din Lăuntru a numit noi administratori în județele Olteniei,

la Gorj fiind orînduit Barbu Vlădoianu², în locul lui Radu Dimitrie Roset. Cu toate că intenția guvernului revoluționar, după cum remarcă „Gazeta de Transilvania”, era de a pune în fruntea județelor persoane care aveau mai multă influență asupra poporului³, numirile unora dintre administratorii respectivi nu au fost dintre cele mai potrivite, mai ales că unii dintre ei s-au dovedit a fi elemente care nu erau devotate cauzei revoluției. Astfel, chiar administratorul de Gorj, Barbu Vlădoianu, nu numai că nu a întreprins nici o acțiune pentru mobilizarea avîntului maselor dar, în mod intenționat, le-a menținut într-o totală ignoranță asupra drepturilor consfințite de Proclamația de la Islaz⁴ care pentru popor simboliza o adevărată constituție. Ca urmare, la conducerea județului Gorj a fost instalat Christian Marghiloman, la 23 iunie/5 iulie⁵, ceea ce a tăcut să eșueze manevra unui grup de gorjeni care ceruseră Departamentului din Lăuntru menținerea ocîrmuitului regulamentar Radu Dimitrie Roset.⁶

În ceea ce privește sectorul polițienesc și cel judecătoresc, în cursul celei de a doua jumătăți a lunii iunie nu s-a făcut nici o schimbare.

Deși revoluția se extindea pretutindeni, în aparatul administrativ polițienesc și judecătoresc din Gorj și celelalte județe ale Olteniei se aflau multe elemente dușmănoase revoluției. Aceeași situație era și în restul țării. În acel timp, guvernul provizoriu, în care liberalii moderați au avut o pondere importantă, n-a întreprins măsuri energice pentru introducerea în aceste sectoare a unor elemente revoluționare, săvîrșind o mare greșală, ceea ce a constituit unul dintre factorii stimulatori ai mișcării contrarevoluționare a boierilor conservatori olteni. Abia cînd însăși soarta revoluției va fi pusă în primejdie, vor fi întreprinse acțiuni energice în această direcție.

După Caracal și Craiova, și celelalte orașe ale Olteniei au celebrat într-o caldă și entuziastă atmosferă victoria revoluției. Astfel, în ziua de 20 iunie/2 iulie, Radu Dimitrie Roset, administrator regulamentar rămas la post pînă la prezentarea celui numit de Departamentul din Lăuntru, s-a văzut nevoit să meargă în fruntea cetelor de dorobanți, după care urmau locuitorii Tg.-Jiului și cei ai satelor din împrejurimi, purtînd stindarde tricolore. În piața orașului înțesată de lume, constituția explicată cu „glas mare și răsunător” a fost primită de popor, ceea ce a creat o mare „bucurie obștească”.⁷ Orașenii, pentru a-și exprima mulțumirea și atașamentul profund față de principiile reformatoare, au hotărît să trimită la București o

deputație spre a înfățișa guvernului ale lor sentimente „de bucurie”.⁸

În județul Gorj nu se afla decît un singur exemplar tipărit al Proclamației de la Islaz. De aceea, Gh. Călinescu, profesorul „Școlii normale” din Tg.-Jiu, solicita Departamentului Culetelor și Instrucțiunii Publice să-i trimită mai multe proclamații tipărite.⁹

Mergînd pe linia aplicării programului revoluționar, conducerea noului regim a trecut la crearea gărzilor naționale, a căror misiune principală era apărarea cuceririlor revoluționare, mai ales împotriva dușmanilor interni, dar și a celor din afară.¹⁰ La 14/26 iunie s-a publicat decretul nr. 4 al guvernului provizoriu privind înființarea gărzilor naționale în toată țara, iar Departamentul din Lăuntru ordona noilor administratori ai districtelor Olteniei să pună decretul în aplicare. În județul Gorj, în mai multe sate, printre care și Jupînești, garda națională era constituită în a treia decadă a lunii iunie. În vederea înarmării acesteia, porucicul Dimitrie Pleșoianu cutreiera satele pentru a cumpăra cu bani din cutiile sătești „fier să facă sușite”.¹¹ În acest județ a activat și Șerban Carmanîu, sub administratorul plășii Gilort, care – după cum afirma un proprietar după înăbușirea revoluției – îmbrățișînd „slujba guvernului cu tot dinadinsul și mai cu temei decît în alte locuri”, a înființat „vardie prin toate satele, cu sulite și cu felurini de îndemnuri asupra lăcuiților a-i da înțelegerea”, armele fiind confecționate cu banii luați din cutiile a 54 de sate.¹² Spre deosebire de sate, în Tg.-Jiu, garda națională nu s-a putut înființa din cauza holerei care făcea ravagii. De aceea orașul era „păzit tot după vechiul sistem, cu oameni plătiți și într-un număr prea mic”.¹³

Apariția gărzilor naționale atestă că masele au înțeles însemnătatea creării acestor noi forțe populare pentru destinele revoluției.

Pornind de la convingerea necesității înarmării poporului fruntașii revoluției au prevăzut și alte forme de realizare a acestui obiectiv. În aceeași zi în care s-a emis decretul de creare a gărzilor naționale, Departamentul din Lăuntru a înaintat județelor din Oltenia circulara nr. 3111–3115 cu privire la recrutarea unui număr de panduri „deprinși la arme, bine înarmați, vrednici și călări” ce erau de „neapărată trebuință”. Acești panduri trebuiau să se recruteze prin voluntariat, cît se puteau găsi în fiecare județ, precum și cu „plata de sim-

brie".¹⁴ Circulara prezenta însă multe lacune, de vreme ce nu făcea precizări concrete în legătură cu recrutarea pandurilor voluntari, nespecificându-se ce sumă urma a se plăti fiecăruia, de unde se procurau armele și din ce fonduri etc., ceea ce a dat naștere la confuzii și derută la punerea ei în aplicare. Trecând la aplicarea circularii de mai sus, administratorul de Gorj n-a obținut rezultatele scontate constatând că modul de recrutare a pandurilor așa cum era conceput, nu era cel mai potrivit, întrucât era prea mic numărul acelor care „îndemnați de leafă își vor lăsa recolta ca să ia armele”. Ca urmare, propunea autorităților de la București să orînduiască „un om cu influență în acel district, special însărcinat cu recrutarea de panduri voluntari, pe care să i stimuleze la înscriere „cu ceva mai mult decît leafa, cu o nădejde de răsplată în viitor, cu o chemare patriotică și cu făgăduială a li se da armele, căci arme nu pot zice că avem în acest district, sau cel puțin că sînt toate în proastă stare de cînd românul a încetat a se sluji de dînezele”.¹⁵

În a doua jumătate a lunii iunie, la 19 iunie/1 iulie și 29 iunie/11 iulie, boierimea retrogradă a pus la cale în București două acțiuni contrarevoluționare, pentru arestarea guvernului revoluționar și restaurarea regimului regulamentar. Deși au fost înăbușite datorită intervenției energice a maselor populare, cele două acțiuni întreprinse împotriva revoluției au încurajat boierimea reacționară din Oltenia. Situația s-a agravat și mai mult după retragerea guvernului provizoriu la Rucăr, în urma unor zvonuri tot mai alarmante despre intrarea în Țara Românească a trupelor țariste, cînd s-a constituit o Căimăcămie reacționară care a trecut la răsturnarea regimului înlăturat de revoluție.

Triumful boierimii retrograde va fi însă de scurtă durată, tabăra reacționară și de această dată fiind silită să bată în retragere, iar poporul înregistrînd o nouă și semnificativă biruință. Prin „chemarea poporului român”, se spune într-un document, guvernul revoluționar a luat iarăși „cîrma oblăduirei”.¹⁶

Deși conducerea regimului revoluționar reluate, încă din primele zile ale lunii iulie, cîrma țării, în Gorj și celelalte județe oltene elementele ostile revoluției erau stăpîne pe aparatul administrativ, judecătoresc, polițienesc local. La începutul lunii iulie boierii conservatori olteni se aflau în plină activitate politică, stimulată și de un grup de reacționari și demnitari

ai fostului domnitor Gh. Bibescu, aflați la Orșova și Mehadia unde se retrăseseră de teama revoluției și de unde întrețineau strânse legături cu dușmanii revoluției din interior.¹⁷ Chr. Marghiloman, cîrmuitor la Gorj, sesizînd legăturile dintre boierii aflați peste graniță și cei din țară, propunea Departamentului din Lăuntru efectuarea unui riguros control la graniță asupra celor ce intrau sau plecau din Țara Românească în Transilvania.¹⁸

La Tg.-Jiu, reacționarii C. Vułpescu și C. Surcel (Săvoiu), avînd sprijinul subadministratorului plășii Ocolu, Iorgu Bibescu, sub pretextul menținerii liniștii interne, au trecut la constituirea unor unități înarmate compuse mai ales din oameni luați de la mănăstirea Tismana, cu plată.¹⁹ În acest sens, candidații de învățători din satele Sterpoaia și Aninoasa au informat administrația județului că Iorgu Bibescu a început a înrola oameni sub nume de slugi, invitîndu-i și chiar pe dinșii și întrebîndu-i dacă sînt deprinși la arme, făgăduindu-le cîte 15 sfanți luna și hrana.²⁰

Analizînd temeinic necesitatea organizării rezistenței armate, a contracarării uneltirilor contravenționare, a adîncirii și consolidării revoluției în Oltenia, guvernul provizoriu a hotărît trimiterea lui Magheru în această regiune, cu sarcina nu numai de a organiza efectivele de dorobanți, și panduri voluntari, dar și de a inspecta autoritățile locale, cărora să le recomande schimbarea funcționarilor ostili noilor transformări.²¹ În același timp, guvernul va trece la luarea unor măsuri decisive în organizarea propagandei revoluționare și la reorganizarea gărzilor naționale.

Turneul efectuat de Magheru în Oltenia în a doua jumătate a lunii iulie, a făcut ca forțele revoluționare să preia ofensivă. În ziua de 20 iulie/2 august, la Tg.-Jiu se înregistra o puternică acțiune revoluționară, cu acest prilej dîndu-se semnalul arderii Regulamentului organic și a diplomelor rangurilor boieresti. În fruntea mulțimii formată din orașeni și țărani din satele învecinate se aflau autoritățile orașului și județului: cîrmuitorul Chr. Marghiloman, Sameșul Gr. Mongescu, șeful poliției, Simion Sănătescu, ajutorul său, C-tin Urechescu, subadministratorul Mihail Radoșanu și alții. Iată cum descrie un martor ocular evenimentul: „Administrația a făcut să se pornească de la Cîrmuire, casele medelnicerului Grigoraș Bîlteanu, o mare procesiune. Mulțime de țărani cu stegulețe cu culori naționale erau aduși de prin sate. Pe un scaun era purtată domnișoara Victoria Mongescu, măritată în urmă după Mihaelache

Bîteanu, îmbrăcată în alb, cu părul lăsat pe umere și pusă în lanțuri de hîrtie neagră. Scaunul era dus de țărani. Regulamentul organic împreună cu pitacele de boierie erau duse de Nicolae Ionescu, înaintea scaunului libertății înlănțuite. Procesiunea a plecat pe strada ce astăzi se numește Unirea, a trecut prin Victoria de astăzi pînă la biserica domnească și apoi a luat-o drept pe strada de astăzi Tudor Vladimirescu pînă la Obrejie.²² Mulțimea, întîlnind în dreptul casei sale pe popa Gheorghe Săvoiu l-a luat cu sine. Acolo, în Obrejie, era un foc mare. Au ținut discursuri Mihalache Georgescu, Ruptureanu, fost mai în urmă institutor la Severin, Dincă Mărculescu, cari erau trimiși (...) să propage scopul revoluțiunii. După aceea, rupseră lanțurile libertăți și aruncară Regulamentul organic cu pitace cu tot în foc. Țăranii loveau în el cu bîtele și țiganii cu pietrele pînă s-a făcut scrum. Poporul apoi s-a risipit (...).²³ Din rapoartele administrației de județ către Departamentul din Lăuntru reiese că în fața maselor a vorbit și profesorul C. Stanciovici, rostind un discurs înflăcărat și explicit cele 22 de articole ale Proclamației revoluționare, cu scopul ca toți să îmbrățișeze „sacra cauză a libertății”.²⁴ La Tg.-Jiu domneau deci elementele revoluționare, ceea ce a făcut ca aici sosirea generalului Magheru să nu creeze dificultățile care se putuseră ivi în Craiova prin organizarea unui complot care viza însăși viața generalului, dar care a fost dejucat. Totuși, și la Tg.-Jiu situația putea deveni critică, datorită activității contrarevoluționare desfășurată de unii proprietari de moșii. Ca urmare, Magheru era invitat să meargă cît mai repede în Gorj, unde el a sosit „cu o mică trupă de oștire”.²⁵

Prezența generalului Magheru în Oltenia a avut ca rezultat nimicirea rezistenței elementelor reacționare, restabilirea ordinii revoluționare, adîncirea și consolidarea revoluției. Prin turneul efectuat în toate districtele oltene, Magheru crease „o bază politică revoluționară absolut necesară pentru împlinirea sarcinii sale de organizare a forțelor de apărare a revoluției”.²⁶

Una dintre consecințele cele mai importante ale vizitei sale în Oltenia a fost și crearea unui aparat administrativ și polițienesc devotat revoluției. În județul Gorj, administratorul Chr. Marghiloman a adus la cîrma plășilor pe Mihalache Radoșanu, Alecu I. Broșteanu și Răducan Bretoianu, pe lîngă alți sub-administratori devotați revoluției. Unul dintre vechii subcîrmuiitori, care fuseseră îndepărtați, era Iorgu Bibescu de la plasa

Ocolu, cel care încercase să folosească autoritatea funcției sale pentru a recruta oameni de prin sate cu care să sprijine reacțiunea internă.²⁷

Acționînd în conformitate cu imperativele momentului, guvernul revoluționar a trecut la întreprinderea unor măsuri decisive în privința organizării propagandei revoluționare. După cum reiese din lista comisarilor de propagandă pe județe alcătuită după înăbușirea revoluției, în județul Gorj au funcționat cinci comisari: M.H. Marghițoman, I. Ionescu, C. Mărculescu, I. Ruptureanu, Matache Gheorghescu,²⁸ numirea lor începînd din iulie.

Trebuie relevat că în activitatea propagandistică un rol însemnat le-a revenit și funcționarilor publici și administrativi, precum și profesorilor, învățătorilor, preoților și aleșilor sate-
lor.

O participare remarcabilă a avut-o profesorul G. Călinescu din Tg.-Jiu care, ca și alți slujitori ai școlii, a trebuit să copieze proclamația revoluționară, tipărită în puține exemplare, și să o dicteze candidaților de învățători de prin sate.

Completările și explicațiile la punctele „Constituției”, așa zisele „deslușiri” ale profesorilor, reprezintă importante aspecte ale gîndirii revoluționare și un tezaur prețios al ideologiei politice de la 1848.²⁹

În conștiința maselor țărănești au pătruns adînc și au prins rădăcini trainice stipulațiile Proclamației de la Islaz, mai ales cele privind problematica socială, ceea ce a făcut ca țărănimia să-și întărească convingerea că va fi emancipată și împroprietărită cu porțiunea de pămînt necesară traiului. Lupta țărănimii împotriva exploatării feudale în timpul revoluției, cum era și firesc, a îmbrăcat o gamă largă de forme, de la jalbă pînă la răscoală. Specifice și predominante au fost însă refuzul la îndeplinirea îndatoririlor feudale, mai ales la prestarea zilelor de clacă, incendierea sau distrugerea cu vitele a recoltelor proprietarilor și arendașilor, luarea în stăpînire a recoltelor și chiar a moșiilor, care, în fond, trebuiau să le aparțină, răfuiala directă cu exploatătorii și oamenii acestora, precum și cu reprezentanții autorităților administrative, polițienești și militare trimiși să aducă pe săteni la supunere.³⁰

În Gorj, județ în care predominau satele de moșneni, lupta antifeudală, deși nu a luat aceeași amploare și intensitate ca în județele de cîmpie, unde clăcașii formau majoritatea populației, s-a desfășurat totuși cu vigoare deosebită.

Pentru acest județ, merită a fi notate acțiunile țărănești de pe moșiile Albeni, Aninoasa, Jupînești și altele. Bunăoară, Hristache Ioanid se plîngea, mai târziu, că în timpul revoluției, la îndemnul subadministratorului Șerban Caramanliu, țărani „m-au stîns și m-au dărăpănat cu totul”.³¹ În acest sens, proprietarul menționa că la 8 august, fiind plecat la moșie, „am fost călcat în casa-m(i) de făcători de rele, chiar în mijlocul linii satului, furîndu-mi-să multe lucruri ce sînt încunoscute înțate dregătoriilor locale”, iar în trei rînduri sătenii au spart „oborul (de gloabă al) satului”, scoțîndu-și vitele, care fuseseră închise după ce produsese ră stricăciuni la recolte, prin distrugerea a „13 mii snopi de grîu”, ceea ce a produs o „mare pagubă.”³²

Înfrișoși de atitudinea amenințătoare a clăcașilor, oamenii din slujba proprietarului moșiei Albeni nu au mai îndrăznit să închidă vitele lor la oborul de gloabă.³³

Pentru cele întîmplate, respectivul proprietar acuza și pe slujbașii locali, de vreme ce, n-au adus pe țărani la supunere prin „cazne”, apelînd la „vorbe”, ceea ce n-a dat nici un rezultat.³⁴

Tot astfel, Vlăduț Crăsnaru, proprietarul moșiei Jupînești, după îmbunătățirea revoluției, se plîngea că în timpul evenimentelor de la 1848, „nu puțin am pățimit pentru furi și prădări, încît am scăpat numai cu capu(l), căci roadele cîmpului „s-au dus”, fiind mîncate de vite, iar zece clăi de fîn incendiate, suferind de aici pagubă în valoare de 4 000 lei.”³⁵ Nici în acest caz autoritățile sătești și de plasă n-au luat măsurile solicitate de proprietar.

De vreme ce lupta anifeudală a țărănimii se extindea de la un sat la altul, sătenii nemaisupunîndu-se îndatoririlor către proprietari pînă la rezolvarea problemei agrare, după cum cereau autoritățile de la București, administratorul de Gorj s-a văzut silit să solicite intervenția forței armate. Astfel, la 20 iulie 1848, Chr. Marghiloman, raportînd Ministerului de interne situația din județ, cerea a i se repartiza un număr de 60 de ostași, „spre a să putea potoli aceste duhuri și a introduce liniștea în tot districtul mie încredințat”.³⁶ Autoritățile au dat curs acestei cereri³⁷, însă, după cum preciza Chr. Tell, șeful oștirii, intervenția armatei avea să aibă un caracter demonstrativ și nicidecum de opresiune,³⁸ conducerea revoluției urmărind să nu îndeparteze pe țărani de revoluție, ceea ce în-

semna, în fond, năruirea acesteia cînd nu mai era susținută de masele largi țărănești.

Determinat de creșterea acțiunii țărănimii gorjene, administrația județului s-a văzut nevoită să dea satisfacție cererilor țăranilor clăcași care solicitau să fie despăgubiți de către stăpînii de moșii, arendașii, slujbașii acestora și funcționarii regimului regulamentar, pentru abuzurile suferite. La 7/19 iulie, de pildă, Chr. Marghiloman informa Departamentul din Lăuntru despre jalba clăcașilor din Ceplea privitoare la „asuprirea” suferită din partea proprietarului asupra „răspunderii” datoriiilor reciproce”, ceea ce se confirmase prin ancheta întreprinsă de subadministratorul din partea locului. Fiind îndatorat să plătească daune clăcașilor, boierul a refuzat categoric, pretextînd că va trebui îndatorat pe cale judiciară.³⁹ Departamentul a indicat ca să li se dea locuitorilor adeverințe pe baza cărora urma a li se scădea paguba produsă „din răspunderile ce va fi avînd către proprietarul lor”.⁴⁰

Țăranii clăcași i-au înfruntat direct pe proprietari și în cadrul Comisiei proprietății, prin reprezentanții lor. Clăcașii din Gorj și-au ales ca deputat pe Ștefan Bojneanu, iar proprietarii pe Dumitru Pleșoianu.⁴¹ Fără a fi ajuns însă la un rezultat concret, Comisia proprietății și-a închis lucrările la 19/31 august la intervenția lui Heliade Rădulescu, care, în numele Locotenenței domnești, a citit decretul de dizolvare, în împrejurările create de intervenția armatei otomane.

În conformitate cu ultimul articol al Proclamației de la Islaz, trebuia să se constituie o Adunare Constituantă în ale cărei atribuții intra, între altele, și ratificarea proiectului de lege pentru punerea în aplicare a principiului agrar. Potrivit decretului nr. 253 din 14/26 iulie, Adunarea urma a fi compusă din 250 deputați, dintre care 14 din județul Gorj.⁴² În lumina indicațiilor date de conducerea revoluției, era necesar să se aleagă cît mai multe elemente revoluționare, vechi luptători pentru progres, cu prestigiu în rîndul poporului, cît mai mulți dintre țăranii mai capabili și preoții cu renume în lumea satului.⁴³

Prin strădaniile comisaților, dar și cele ale funcționarilor publici și administrativi revoluționari, în Gorj, ca și în celelalte districte oltene, propunerile pentru deputați s-au făcut cu spirit de răspundere, fiind desemnați oameni care își căpătase-ră prestigiul de „adevărați români.”⁴⁴ Astfel, între cei desemnați de locuitorii Gorjului, găsim pe : generalul Magheru, Chr. Tei, Niță Magheru, Mihail Marghiloman, Costache Stancioviți,

Gr. Moșgescu, Iancu Moșgescu, Costică Ōtetilișanu, Ioniță Gîrbea, Barbu Poenaru, Dimitrie Herescu, Nicolae Tanovici și alții.⁴⁵

Cu toate că se făcuseră propuneri de deputați din rîndul oamenilor devotați intereselor regimului revoluționar, din cauza evenimentelor critice ivite după intervenția Porții prin Soliman Pașa, alegerile pentru Adunarea Constituantă s-au amînat în mod succesiv, pentru ca în cele din urmă să fie suspendate, datorită celei de a doua intervenții militare a Turciei, din luna septembrie, la care s-a adăugat și cea a Rusiei țariste.

Pretutindenii în satele gorjane, ca și în restul țării, țără-nimea s-a arătat ferm hotărîtă să apere cuceririle revoluționare cu arma în mînă, pînă la sacrificiul vieții, atît față de dușmanii interni cît și față de cei din afară. În acest sens, la 18/30 iulie, comisarul M. Marghiloman informa pe N. Bălcescu că, în toate satele străbătute pînă atunci, țăraniii primeau „cu cea mai vie mulțumire constituția, jurînd că nu o vor lăsa a le-o răpi vrășmașii din mînă, decît atunci cînd vor peri toți”.⁴⁶ Cu fiecare citire și tălmăcire a „constituției”, spune un document, „mii de glasuri, mii de strigări de bucurie consfințiră fiecare articol. La citirea fiecărui rînd eșea gata un român soldat a viitorimei, gata a-și sacrifica viața pentru apărarea lui”.⁴⁷

Țăraniii gorjeni, ca și cei din restul provinciei de la vest de Olț, au răspuns cu entuziasm la înrolare în rîndul regimentelor de dorobanți și panduri voluntari din tabăra militară de la Rîureni organizată de generalul Magheru. Din cei circa 600 de dorobanți ai județului, 2/3 au mers în tabără.

Pentru recrutarea pandurilor voluntari, Gh. Magheru a însărcinat în județele oltene emisari speciali, în județul Gorj activînd Gh. Moțățianu și Vasile Hurezeanu considerați „oameni de confiență”,⁴⁸ adică de încredere, care au fost investiți și cu funcția de comandanți de batalioane.

Pînă la 11/23 august căpitanul Vasile Hurezeanu, șef de batalion, ajutat de Gh. Moțățianu, a înscris un pluton numai din plasa Amaradia, pe care l-a încredințat celui din urmă lucrînd în continuare la înscrierea de panduri pentru cel de al doilea pluton.⁴⁹ La acea dată Hurezeanu își exprima încrederea că din Gorj va recruta 1 000 de voluntari.⁵⁰

După cum se știe, pînă în cele din urmă, revoluția a sucombat sub loviturile armatelor otomane și țariste. În Oltenia, însă, spre deosebire de Muntenia,, regimul revoluționar

s-a menținut încă două săptămâni, pînă la sfîrșitul lunii septembrie cînd s-a dizolvat tabăra militară de la Rîturi, principalul său pîvnit de susținere.

Autoritățile reacționare și comandantii trupelor de ocupație au întreprins o serie de măsuri administrative și militare, menite să contribuie la restaurarea integrală a „ordinei regulamentare”, pe care le considerau de o eficacitate deosebită. Căimăcămia a manifestat o preocupare deosebită „pacificării satelor”, unde, spre deosebire de orașe, putem spune, revoluția se continuă încă multă vreme, sub forma mișcărilor țărănești.⁵¹ Ca și alte sate oltene, țărani gorjeni au ținut multă vreme piept poruncilor stăpînirii și cererilor proprietarilor sau arendașilor pentru efectuarea muncilor de toamnă. Bunăoară, în ianuarie 1849, Vlăduț Crăsnaru raporta Departamentului din Lăuntru că, fiind însărcinat a merge în plasa Gilort spre a povățui pe săteni „a veni în calea cea dreaptă” a înaltei stăpîniri a lucrat cu sîrauință „ziua și noaptea” reușind pînă la urmă să determine pe săteni a da ascultare poruncilor obștite de autorități, dîndu-i pe unii „din cei abătuți pe vrednice chezășii”, iar „pe cei nesupuși” i-a înaintat la cîrmuire⁵² unde au fost, desigur, strașnic pedepsiți.

Înfruntînd rigorile aspre ale dispozițiilor autorităților reacționare, locuitorii satelor s-au lăsat greu dezarmați, lucrările de strîngerea armelor evoluînd încet, ceea ce a făcut ca termenul de depunere a lor să se amîne succesiv, de la 1 la 16 decembrie 1848, apoi la 14 martie 1849.⁵³ Dregătorii locale, în urma unor perchezitii domiciliare, depistau neconținut arme ascunse de țărani, așa cum a fost cazul satelor plaiului Vilcan.⁵⁴ Indiferent de motivele invocate în timpul anchetelor, scopul ascunderii armelor de către săteni nu era decît unul, păstrarea lor pentru alte vremi cînd poporul român se putea ridica din nou la luptă pentru triumful ideilor revoluționare, mult timp așteptîndu-se reîntoarcerea generalului Magheru pentru a constitui din nou armata revoluționară.

În județul Gorj au avut loc chiar și cîteva răscoale. În toamna anului 1848, de pildă, la Cojani și Bîrzeiul de Gilort, sate așezate pe proprietățile generalului Magheru, răscoalele au fost generate de prezența boierului orînduit ca împreună cu dorobanții să determine pe țărani la supunere față de regimul contrarevoluționarilor. Cînd un dorobanț al cîrmuirii a încercat să aplice poruncile caimacamești, cîțiva dintre locuitori au răscolat ambele sate, iar dorobanțul a fost alungat „cu necinste”.⁵⁵ În cele două sate, pe lîngă faptul că refuzau să

primească și să difuzeze dispozițiile stăpînirii, autoritățile să-
tești puneau în aplicare tot politica promovată în timpul guver-
nării revoluționare.⁵⁶

Pînă în cele din urmă, prin măsuri severe, autoritățile re-
acționare și trupele de ocupație au restaurat „ordinea regu-
lamentară” în întreaga țară.

Cu toate că a fost înăbușită, revoluția română de la 1848,
la care au avut o contribuție activă și locuitorii județului Gorj,
a deschis drumul spre progres, spre România de azi, cînd po-
porul și-a văzut realizate în toată plenitudinea lor aspirațiile
sale de dreptate și neafîrnare chezașuite de Partidul Comunist
Român.

N O T E

- ¹ *Anul 1848 în Principatele Române. Acte și Documente*, tom. I, Bucu-
rești 1902, p. 561 (În continuare se va cita, *Anul 1848*).
- ² Idem.
- ³ Idem, p. 625—626.
- ⁴ Ileana Petrescu, Vladimir Osiac *Anul revoluționar 1848 în Oltenia*,
Edit. Scrisul românesc, Craiova, 1973, p. 45—46.
- ⁵ *Anul 1848*, tom. II, p. 39.
- ⁶ Idem.
- ⁷ Idem, p. 48 ; Idem, tom. VI, p. 9.
- ⁸ Idem, tom. II, p. 48.
- ⁹ Idem, tom. VI, p. 9.
- ¹⁰ Vezi Maria Totu, *Gară civică din România, 1848—1884*, Edit. militară.
- ¹¹ Arh. Ist. Centrală, Min. Int. Ad-tive, dosar 20 A/1849 (inv. 314), f. 82, 83.
- ¹² Idem, f. 80—81.
- ¹³ Idem, *Comunale*, dos. 2B/1848 (inv. 318), f. 26.
- ¹⁴ *Anul 1848*, tom. I, p. 560.
- ¹⁵ Idem, p. 661—662.
- ¹⁶ Arh. Șt. Craiova, Prefectura jud. Dolj, dos. 20A/1848, f. 104.
- ¹⁷ Apostol Stan, Constantin Vlăduț, *Gheorghe Magheru*, Edit. științifică,
București, 1969, p. 67.
- ¹⁸ Arh. Ist. Centrală, Min. Int. Ad-tive, dos. 2B/1848 (inv. 318), f. 26.
- ¹⁹ *Anul 1848*, tom. III, p. 24—25.
- ²⁰ Arh. St. Craiova, Prefectura jud. Dolj, dos. 20/1848, f. 468.
- ²¹ *Anul 1848*, tom. II, p. 432—433.
- ²² Acest loc se află lângă Jiu (Bibl. Ac. R.S.R., mss. nr. 3858, f. 85).
- * Îmbrăcată (n.a.).
- ²³ Al. Ștefulescu. *Incercare asupra istoriei Tîrgu-Jiului*, București, 1899,
p. 246—247.
- ²⁴ *Anul 1848*, tom. III, p. 648, Ileana Petrescu, *Documente privind revolu-
ția de la 1848 în Oltenia*.
- ²⁵ *Anul 1848*, tom. II, p. 664—665.
- ²⁶ Apostol Stan, Constantin Vlăduț, *op. cit.*, p. 77.
- ²⁷ Ileana Petrescu, Vladimir Osiac, *op. cit.*, p. 63.

- ²⁸ Mihail Regleanu, *Documente privind anul revoluționar 1848 în Țara Românească*, București, 1962, p. 54—57. Vezi și *Anul 1848*, tom. III, p. 114—115.
- ²⁹ Vezi I. Popescu — Cilieni, *Participarea unor profesori olteni la revoluția din 1848*, în „Comunicări și articole de istorie”, București 1955, p. 47—57, Gh. Pîrnuță, *Figuri de dascăli revoluționari*, în „Revista Arhivelor” nr. 2 1960, p. 150—167; G.B. Iscru *Revoluția din 1848 și învățământul public la sate*, în „Studii”, nr. 5, 1972, p. 967—989; Florea Stănculescu, *Școala din Țara Românească în sprijinul revoluției de la 1848*, în „Studii”, nr. 3, 1973, p. 459—474.
- ³⁰ Vezi Constantin Corbu, *Tărănimea din România în perioada 1848 — 1864*, Edit. științifică, București, p. 133—157.
- ³¹ Arh. Ist. Centrală, Min. Int. Ad-tive, dos. 20 A/1848, (inv. 314), f. 80—81.
- ³² Idem, f. 78.
- ³³ Idem, f. 80—81.
- ³⁴ Idem, f. 78.
- ³⁵ Idem, f. 82—83.
- ³⁶ Idem, *Comunale*, dos. 23/1848 (inv. 318), f. 26.
- ³⁷ Idem, f. 27, 39.
- ³⁸ Idem, f. 15.
- ³⁹ Arh. Ist. Centrală, Min. Int. Comunale, dos. 2A/1848 (inv. 318), f. 617.
- ⁴⁰ Idem, f. 618.
- ⁴¹ Idem, dos. 24/1848 (inv. 318), f. 50, 304.
- ⁴² *Anul 1848*, tom. II, p. 495—500.
- ⁴³ Idem, p. 203.
- ⁴⁴ Idem, tom. III, p. 353.
- ⁴⁵ Idem.
- ⁴⁶ Idem, tom. II, p. 588.
- ⁴⁷ Arh. Ist. Centrală, Min. Int. Com., dos. 24/1848 (inv. 318), f. 1.
- ⁵⁰ Idem, f. 91.
- ⁵¹ Vezi Paul Barbu, *Lupta țărănimii din Oltenia împotriva regimului contrarevoluționar în toamna și iarna anului 1848*, în vol. *Mehedinți — istorie și cultură*, Drobeta Tr. Severin, 1978, p. 61—70 (și extras).
- ⁵² Arh. Ist. Centrală, Min. Int. Ad-tive, dos. 20A/1848 (inv. 314), f. 80—81.
- ⁵³ Arh. St. Craiova, Prefectura jud. Dolj, dos. 85/1848, f. 301, 325.
- ⁵⁴ Arh. Ist. Centrală, Min. Int. Ad-tive, dos. 2A/1849 (inv. 314), f. 163, 192, 193, 576.
- ⁵⁵ Idem, *comunale*, dos. 34/1848 (inv. 318), p. 172—173.
- ⁵⁶ Idem.